

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนในการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผล
กระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีในการเกษตร กรณีศึกษาตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัด
อุตรดิตถ์มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการศึกษาดังนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive study) เป็นขั้นตอนการกำหนด
ขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพโดยมีรูปแบบการศึกษาแบบย้อนหลัง
(Retrospective study) โดยอาศัยการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)
เกษตรกรผู้ปลูกหอมแดงที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล จำนวน
8 หมู่บ้าน มีจำนวนเกษตรกร 305 คน ดังนี้

หมู่ที่	บ้าน	จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกหอมแดง (คน)
1	บ้านน้ำใส	14
2	บ้านต้นขาม	22
3	บ้านห้องสูง	44
4	บ้านคุ้ม	41
5	บ้านนาทะเล	127
8	บ้านร่องยาง	27
9	บ้านน้ำใสใต้	22
10	บ้านป่าสัก	8
รวม		305

ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ระดับลึกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือเกษตรกรอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสถานีอนามัย องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ตัวแทนเกษตรกร ตัวแทนร้านจำหน่ายสารเคมีและตัวแทนชาวบ้าน เพื่อกำหนดขอบเขตและแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นแบบสอบถาม แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม สร้างจากการศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยลักษณะคำถามมีทั้งปลายปิดและปลายเปิด โครงสร้างของแบบสอบถามและแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์การใช้สารเคมี จำนวนพื้นที่การปลูกหอมแดง ปริมาณการใช้สารเคมีในการปลูกหอมแดง การตรวจหาสารเคมีในร่างกายและวิธีการป้องกันตนเองจากการสัมผัสสารเคมี

ตอนที่ 3 ข้อมูลผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีในการเกษตร ด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ

2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มประกอบด้วยแนวคำถามในประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์การใช้สารเคมีในการเกษตร การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการเกษตร หน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา ปัญหาหรือผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดขึ้นหรือที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตจากการใช้สารเคมีในการเกษตรในหอมแดง ควรมีแนวทางแก้ไขร่วมกันอย่างไร

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้

1. นำแบบสอบถามและแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ไปตรวจสอบคุณภาพ ด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการการวิจัย 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข

1 ท่าน และนำมาหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (content validity index) ได้ค่าความตรงด้านเนื้อหาเท่ากับ 0.92

2. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ไปทดลองใช้กับเกษตรกรซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากร จำนวน 20 คน เพื่อให้ข้อคิดเห็นในเรื่องของความชัดเจนของข้อคำถาม ความต่อเนื่องของคำถาม การใช้ภาษา ตัวเลือก คำชี้แจงและความชัดเจนของแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของครูเดอร์ (KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาให้มีการให้คำยินยอมในเอกสารแสดงความยินยอมของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ศึกษาจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะร่วมตอบรับหรือปฏิเสธการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือในระหว่างการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถยกเลิกได้ตามต้องการและข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะไม่ถูกเปิดเผยจะนำมาใช้เฉพาะการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. สำรวจและรวบรวมข้อมูลทั่วไปของชุมชน (สภาพพื้นที่ทั่วไป สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม สภาพทางเศรษฐกิจ พื้นที่ทำการเกษตร)
4. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับสถานการณ์การใช้สารเคมีในการเกษตรของจังหวัดอุดรดิตถ์และในตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุดรดิตถ์จากรายงานผลการดำเนินงานของเกษตรจังหวัดและเกษตรอำเภอ รวมทั้งสถานการณ์ของการตรวจสอบสารเคมีในการเกษตรในกระแสเลือดจากรายงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอและสถานีอนามัย
5. ลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากเกษตรกรเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร
6. สัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร
7. สัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการรับรู้สถานการณ์และผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการเกษตรจากการปลูกหอมแดงประกอบด้วย เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสถานีอนามัย และแกนนำเกษตรกร
8. จัดเวทีเสวนาเพื่อนำเสนอข้อมูลการรับรู้สถานการณ์และผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการเกษตรจากการปลูกหอมแดงประกอบด้วย เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และแกนนำเกษตรกร เพื่อให้แต่ละฝ่ายร่วมกันคิดบทบาทในการมีส่วนร่วมในการลดการใช้สารเคมีในการเกษตรและ

นำเสนอข้อมูลสถานการณ์การใช้สารเคมีในการเกษตรในการปลูกหอมแดงและร่วมพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะในการจัดการปัญหาจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรและทางเลือกเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

9. จัดทำนำเสนอผลของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะในการจัดการปัญหาจากการใช้สารเคมีในการเกษตรและทางเลือกให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ นายอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากสถานีอนามัย เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชนเพื่อนำไปกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพและแนวทางในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้สารเคมีทางการเกษตร

10. รายงานผลการวิจัยให้กับแหล่งทุนและเผยแพร่ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์กระบวนการกิจกรรมและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบสามเส้า (Triangulation Technique)